

Kacířské procesy a zrození sabatu ve středověku

AHSV01174 (Zk), AHSN00314 (Z)

Vyučující: Pavlína Cermanová, Pavel Soukup

Úterý 9.10–10.40, hlavní budova, místnost 200

Hlavní tematické okruhy:

1. Co je kacírství
2. Počátky inkvizice a první velké hereze
3. Protikacířské stereotypy a kliše
4. Procesy a polemiky pozdního středověku
5. Od hereze k čarodějnictví
6. Adamiti a husitské sektářství
7. Polemika s Jednotou bratrskou
8. Kacířství a čarodějnictví u Jana Vodňanského
9. Výhled do raného novověku a reformace

Anotace:

Ďábelský sabat a pronásledování čarodějnic nejsou jen záležitostmi raného novověku. Stereotyp služebníků ďábla byl od pozdní antiky aplikován na kacíře a na konci středověku již v představách inkvizitorů figurovala vedle ostatních herezí také sekta čarodějníků. V přednáškách se zaměříme na vztah mezi obviněním z hereze a z čarodějnických praktik. Budeme sledovat počátky a vývoj inkvizice, vytváření stereotypních obrazů a jejich využití v náboženských konfliktech, velké kacířské procesy a polemiky pozdějšího středověku i (dis)kontinuitu mezi středověkým a raně novověkým zneužíváním konceptu čarodějnictví. Součástí přednášek bude kolektivní rozbor vybraných pramenů v českém překladu. Počítá se rovněž se dvěma exkurzemi:

- 1) rukopisy s texty k pronásledování kacírů (návštěva knihovny)
- 2) topografie kacířských procesů ve středověké Praze (vycházka)

Základní literatura:

Michael D. BAILEY, *Origins of the Witches' Sabbath*, University Park, Pa. 2021
Marina BENEDETTI – Euan CAMERON (eds.), *A Companion to the Waldenses in the Middle Ages*, Leiden – Boston 2022
Petr ČORNEJ, *Potíže s adamity*, *Marginalia Historica* 2, 1997, s. 33–63
Richard KIECKHEFER, *Magie ve středověku*, Praha 2005
Petr KREUZ, *Kouzelnické a čarodějnické procesy v českých zemích a ve střední Evropě*, Praha 2022
Malcolm LAMBERT, *Středověká hereze*, Praha 2000
Robert E. LERNER, *The Heresy of the Free Spirit in the Later Middle Ages*, Berkeley 1972
Josef MACEK, *Víra a zbožnost jagellonského věku*, Praha 2001
Amedeo MOLNÁR, *Valdenští. Evropský rozměr jejich vzdoru*, Praha 1991
Martine OSTORERO et al. (eds.), *L'imaginaire du sabbat. Edition critique des textes les plus anciens*, Lausanne 1999
Alexander PATSCHOVSKY, *Bludiště pravé víry. Sektáři, kacíři a reformátoři ve středověkých Čechách*, Praha 2018
Rudolf ŘÍČAN – Amedeo MOLNÁR, *Dějiny Jednoty bratrské*, Praha 1957
František ŠMAHEL, *Husitské Čechy. Struktury, procesy, ideje*, Praha 2001
Kathrin UTZ TREMP, *Von der Häresie zur Hexerei. „Wirkliche“ und imaginäre Sekten im Spätmittelalter*, Hannover 2008
David ZBÍRAL, *Největší hereze. Dualismus, učenecská vyprávění o katarství a budování křesťanské Evropy*, Praha 2007

Požadavky a atestacím:

Zápočet: aktivní účast v diskusích nad prameny; referát o četbě a jeho prezentace v diskusi; celková orientace v problematice

Zkouška: aktivní účast v diskusích nad prameny; celková orientace v problematice; písemná práce na předem dohodnuté téma a rozprava nad ní